

Verband tussen opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag bij jonge kinderen

Nika Caris & Inge van de Peut

Utrecht University

Studentnummers: Nika Caris (6521150), Inge van de Peut (6598501)
Cursus: Bachelorthesis
1e beoordelaar: E. T. Hallers-Haalboom
2e beoordelaar: J. J. Endendijk
Opleiding: Premaster Clinical Child, Family and Education Studies
Datum: 28 – 6- 2019

Abstract

This study examined the influence of parenting behavior (i.e., warmth, positive, and negative discipline) on externalizing behavior problems of young children, and whether this relationship is moderated by the sex of the children. The data is collected from 353 parents with children, aged 16-66 months. The mothers and fathers separately completed questionnaires measuring their parenting behavior and behavior problems of their children. Results from a multiple regression analysis suggest that more warmth shown by parents is significantly related to less externalizing behavior. As expected, more use of negative discipline predicted more externalizing behavior. Positive discipline was not associated with externalizing problem behavior. Moreover, the sex of the child did not moderate the relation between parenting behavior and externalizing problem behavior. These findings support the idea that parenting behavior (warmth and negative discipline) is important for the development of behavior problems in children.

Keywords: warmth, positive discipline, negative discipline, externalizing behavior problems

De Relatie tussen Opvoedgedrag en Externaliserend Probleemgedrag bij Jonge Kinderen

De eerste levensjaren van het kind zijn cruciaal en vormen een belangrijke basis voor de verdere ontwikkeling (Young, 2017). Gedragsproblemen, zoals externaliserend probleemgedrag, zijn in deze leeftijdsfase veelvoorkomend (Williams, Klinepeter, Palmes, Pulley, & Foy, 2004). Externaliserend probleemgedrag wordt beschreven als agressief, oppositioneel en hyperactief gedrag (Aunola & Nurmi, 2005; Lorber, Del Vecchio, & Slep, 2015). Het is van groot belang om meer onderzoek te doen naar factoren die de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag beïnvloeden, aangezien dit gedrag bij jonge kinderen een sterke voorspeller is voor probleemgedrag op latere leeftijd (Choe, Olsen, & Sameroff, 2013). Meer kennis over deze doelgroep kan mogelijk leiden tot nieuwe inzichten voor preventie interventies om de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag tegen te gaan (Alink et al., 2009).

Het opvoedgedrag van ouders blijkt een belangrijke voorspellende factor te zijn voor probleemgedrag bij kinderen (Aunola & Nurmi, 2005; Verhoeven, Junger, van Aken, Deković, & van Aken, 2010). In de huidige literatuur worden warmte en disciplineren (ook wel 'ouderlijke controle' genoemd) gezien als belangrijke componenten van opvoedgedrag (Alink et al., 2009; Boeldt et al., 2012; Fanti & Henrich, 2010).

Het opvoedingscomponent ouderlijke warmte omvat sensitiviteit, responsiviteit en affectie. Sensitiviteit is de mate waarin ouders gevoelig zijn voor de signalen en behoeften van het kind. Responsiviteit gaat over de mate waarin ouders adequaat reageren op de signalen van het kind en het kind helpen om gedrag en emoties te reguleren. Affectie gaat over de mate waarin ouders liefde en warmte naar hun kind uitten (Ainsworth, Bell, & Stayton, 1974; Verhoeven, Deković, Bodden, & van Baar, 2017).

Het opvoedingscomponent disciplineren omvat de strategieën die door ouders worden gebruikt om ongewenst gedrag bij kinderen te verminderen en om hen te laten gehoorzamen (Smith, 2004). Er kunnen twee vormen van disciplineren worden onderscheiden; positieve en negatieve disciplineren. Positieve disciplineren betekent dat ouders controle uitoefenen door uitleg te geven bij regels en gebruik te maken van positieve bekrachtiging. Negatieve disciplineren daarentegen, bestaat uit negatieve gedragingen van de ouder, zoals verbale disciplineren (bv. stem verheffen en dreigen) en fysieke disciplineren (bv. slaan).

Uit onderzoek blijkt dat de bovenstaande opvoedcomponenten van invloed zijn op de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag. Zo kan een gebrek aan warmte in de opvoeding een risicofactor zijn voor de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag

(Fanti & Henrich, 2010; McCarty, Zimmerman, Digiuseppe, & Christakis, 2005). Het kind kan zich in zijn omgeving bedreigd voelen, wat kan leiden tot problemen in het sociaal functioneren (Bögels & Tarrier, 2004; Silver, Measelle, Armstrong, & Essex, 2010). Ook de toepassing van negatieve disciplineren in de opvoeding kan leiden tot de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag (Alink et al., 2009; Choe et al., 2013; Prinzie et al., 2004). De sociale leertheorie (Bandura & Walters, 1977) kan een verklaring bieden voor het verband tussen disciplineren en externaliserend probleemgedrag. Deze theorie verklaart dat kinderen gedragingen aanleren door middel van imitatie en modeling. Wanneer ouders vaak negatieve disciplineren gebruiken, kunnen kinderen deze gedragingen imiteren. Hierdoor leren zij dat het normaal is om agressie te gebruiken om problemen op te lossen (Block, 2007; Alink et al., 2009).

Veel warmte en positieve disciplineren in de opvoeding zijn juist beschermende factoren voor externaliserend probleemgedrag (Boeldt et al., 2012; Bradley & Corwyn, 2008; Choe et al., 2013; Davidov & Grusec, 2006). Deze opvoedcomponenten dragen bij aan een positieve ontwikkeling van het kind (Rodriguez & Eden, 2008; Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera, & Lamb, 2004). Veel warmte in de opvoeding draagt bij aan een veilige hechting en een goede sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind, wat kan leiden tot positieve relaties met leeftijdsgenoten, betrokken gedrag en een adequate emotieregulatie (Cabrera, Shannon, & Tamis-LeMonda, 2007; Davidov & Grusec, 2006; George, Cummings, & Davies, 2010). Een hoge mate van positieve disciplineren in de opvoeding zorgt ervoor dat kinderen zich comfortabel en geaccepteerd voelen en het leert het kind alternatief gedrag bij het oplossen van problemen (Skinner, Johnson, & Snyder, 2005). Deze redenen kunnen een verklaring bieden voor het verband tussen de opvoedcomponenten warmte en positieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag.

Er wordt vaak aangenomen dat ouders zoons en dochters verschillend opvoeden (Barnett, Deng, Mills-Koonce, Willoughby, & Cox, 2008; Zahn-Waxler, Shirtcliff, & Marceau, 2008). Maar de literatuur is hierover niet consistent. Uit onderzoek blijkt dat ouders een hogere mate van warmte aanbieden bij de opvoeding van dochters, dan bij zoons (Bornstein et al., 2008; Lovas, 2005). Ook wordt gesuggereerd dat ouders meer fysieke disciplineren gebruiken bij jongens dan bij meisjes (Lytton & Romney, 1991; McKee et al., 2007). Deze bevindingen worden niet ondersteund door recent onderzoek, zij vinden geen of zeer kleine verbanden tussen het opvoedgedrag van ouders en de sekse van het kind

(Endendijk, Groeneveld, Bakermans-Kranenburg, & Mesman, 2016; Hallers-Haalboom et al., 2014).

De literatuur is ook niet eenduidig over sekseverschillen in externaliserend probleemgedrag. Uit onderzoek blijkt dat jongens al op jonge leeftijd meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan meisjes (Alink et al., 2006). Recent onderzoek bevestigt dit echter niet, hieruit blijkt dat jongens pas vanaf de leeftijd van vier jaar meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan meisjes (Boeldt et al., 2012; Smeekens, Riksen-Walraven, & van Bakel, 2007). Voor deze leeftijd worden er geen sekseverschillen gevonden (Boeldt et al., 2012).

Verder wordt er gesuggereerd dat de invloed van het opvoedgedrag van ouders op het gedrag van het kind verschillend is voor jongens en meisjes. Jongens lijken gevoeliger te zijn voor positieve en negatieve aspecten van opvoedgedrag, dan meisjes. Wanneer moeders veel warmte en positieve disciplineren gebruiken in de opvoeding, vertonen jongens minder externaliserend probleemgedrag, maar meisjes niet (Gryczkowski, Jordan, & Mercer, 2010). Daarnaast blijkt dat voornamelijk jongens meer externaliserend probleemgedrag vertonen, wanneer ouders veel negatief disciplineren in de opvoeding. Dit verband is minder sterk voor meisjes (Karreman, van Tuijl, van Aken, & Deković, 2009; Kerr, Lopez, Olson, & Sameroff, 2004).

Daarnaast hebben de meeste onderzoeken over het verband tussen opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag zich gericht op kinderen vanaf vier jaar. Er is veel minder bekend over het verband tussen opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag bij jongere kinderen (Alink et al., 2009). Dit onderzoek richt zich daarom op het jongere kind, van 0 tot 4 jaar. Samengevat, wordt er in dit onderzoek onderzocht in hoeverre verschillende aspecten van opvoedgedrag gerelateerd zijn aan externaliserend probleemgedrag van jonge kinderen, en of deze relatie verschillend is voor jongens en meisjes. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt: "In hoeverre zijn de mate van warmte, en positieve en negatieve disciplineren van ouders gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag van jonge kinderen (0-4 jaar), en is dit verband verschillend voor jongens en meisjes?"

Op basis van de huidige literatuur wordt er verwacht dat veel warmte en positieve disciplineren in de opvoeding gerelateerd zijn aan minder externaliserend probleemgedrag bij het jonge kind. Daarnaast wordt verwacht dat een gebrek aan warmte en negatieve disciplineren gerelateerd zijn aan meer externaliserend probleemgedrag. Verder wordt er op basis van eerder onderzoek verwacht dat het verband tussen de verschillende

opvoedcomponenten en externaliserend probleemgedrag sterker is voor jongens dan voor meisjes.

Methode

Procedure

Voor het huidige onderzoek is er gebruik gemaakt van een bestaande dataset uit een groter onderzoek; “Opvoeden: Hoe doen ouders in Nederland dat?”. De participanten zijn verworven via kinderdagverblijven en peuterspeelzalen, maar ook via het netwerk van studenten Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Er was hierdoor sprake van een selectieve steekproef waarbij er ook gebruik werd gemaakt van de sneeuwbalmethode. Alle ouders kregen een brief thuisgestuurd waarin het doel en de procedure van het onderzoek werd uitgelegd. Daarbij werd aangegeven dat de informatie volledig geanonimiseerd werd, er het gehele onderzoek vertrouwelijk werd omgegaan met de informatie, het onderzoek volkomen vrijwillig was en participanten op elk moment konden stoppen met hun deelname aan het onderzoek. Ouders die een toestemmingsverklaring hadden ingeleverd kregen vragenlijsten toegestuurd. Moeders en vaders kregen aparte boekjes met vragenlijsten. De ouders werden nadrukkelijk verzocht om de vragenlijsten apart van elkaar in te vullen, waardoor onderling overleg werd vermeden.

Participanten

De steekproef voor dit onderzoek bestond uit 407 moeders en vaders met hun kinderen. De kinderen waren tussen de 16 en 66 maanden oud ($M = 45.63$, $SD = 15.49$), waarvan 194 jongens en 213 meisjes. De nationaliteit van de kinderen was merendeel Nederlands (99.2%) enkel drie kinderen hadden een andere nationaliteit.

De leeftijd van de moeders lag tussen de 24 en 48 jaar ($M = 36.45$, $SD = 4.86$) en van de vaders tussen de 26 en 56 jaar ($M = 38.57$, $SD = 5.49$). Van alle moeders was er slechts één moeder met een andere nationaliteit dan Nederlands, namelijk Zuid-Amerikaans. Bij de vaders waren er drie andere nationaliteiten, namelijk Zuid-Amerikaans, Oostenrijks en Slowaaks. De meeste moeders (65.1%) en vaders (56.7%) zijn hoger opgeleid, tenminste hbo- of universitaire bachelor. Van de moeders had 33.6% de middelbare school of een mbo opleiding afgerond, bij de vaders was dit 41.3%. Slechts 0.5% van de moeders en 0.2% van de vaders hadden geen enkele opleiding afgerond.

Meetinstrumenten

Comprehensive Early Childhood Parenting. Voor het meten van opvoedgedrag is er gebruik gemaakt van de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ;

Verhoeven et al., 2017). Dit is een oudervragenlijst die verschillende aspecten van ouderlijke opvoeding van kinderen tussen 12 en 48 maanden beoogt te meten. Opvoeding is geoperationaliseerd tot vier domeinen; warmte/ondersteuning, structuur, controle en stimuleren. Antwoorden worden gegeven met behulp van een 6-punts Likertschaal, van 1 = *nooit* tot 6 = *altijd*. In dit onderzoek worden de schalen Warmte/Ondersteuning en Controle gebruikt. De schaal Warmte/Ondersteuning (15 items) bestaat uit de subschalen Sensitiviteit, Responsiviteit en Affectie en meet in hoeverre ouders affectie tonen en sensitief reageren op de signalen en behoeften van het kind. Een van de items is; “Als mijn kind niet lekker in zijn vel zit, dan heb ik dat in de gaten”. De schaal Controle bestaat uit de subschalen Mate van Controle, Positieve Disciplineren, Negatieve Disciplineren en Psychologische Disciplineren. Voor het huidige onderzoek worden alleen de subschalen Positieve Disciplineren (5 items) en Negatieve Disciplineren (5 items) meegenomen. Positieve Disciplineren houdt in dat ouders controle uitoefenen door uitleg te geven bij regels en gebruik te maken van positieve bekrachtiging. Een voorbeeld is; “Ik leg mijn kind uit waarom bepaalde regels gevolgd moeten worden”. Negatieve Disciplineren bestaat uit negatieve gedragingen van de ouder, zoals verbale disciplineren en fysieke disciplineren. Een voorbeeld item is; “Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en verhef ik mijn stem”. Per gebruikte (sub)schaal is er een gemiddelde score berekend.

Uit onderzoek blijkt dat de CECPAQ (Verhoeven et al., 2017) valide. De betrouwbaarheid van de gebruikte schalen van de CECPAQ is uitgerekend met de Cronbach's Alpha. Voor de beoordeling van de betrouwbaarheid is gebruik gemaakt van de criteria van het COTAN-Beoordelingssysteem (Evers, Lucassen, Meijer, & Sijtsma, 2010). De schaal Warmte/Ondersteuning heeft een goede betrouwbaarheid (moeders $\alpha = .88$, vaders $\alpha = .84$). Bij de subschaal Positieve Disciplineren is de betrouwbaarheid van moeders voldoende te noemen ($\alpha = .69$) en voor vaders goed ($\alpha = .77$). De subschaal Negatieve Disciplineren (moeders $\alpha = .70$, vaders $\alpha = .74$) heeft een goede betrouwbaarheid voor zowel moeders en vaders.

Uit een gepaarde *t* toets voor afhankelijke groepen blijkt dat de gemiddelde schaalscores van moeders, $M = 5.00$, en vaders, $M = 4.68$, bij de schaal Warmte/Ondersteuning significant van elkaar verschillen ($t(352) = 10.38, p < .001$). Ook de gemiddelde scores op de subschaal Positieve Disciplineren van moeders, $M = 4.75$, en vaders, $M = 4.54$, verschillen significant van elkaar ($t(352) = 4.95, p < .001$). De gemiddelde scores voor moeders, $M = 2.27$, en vaders, $M = 2.42$, op de subschaal Negatieve

Disciplineren verschillen eveneens significant van elkaar ($t(352) = -4.72, p < .001$). Het opvoedgedrag van moeders en vaders zal daarom apart worden meegenomen in dit onderzoek.

Child Behavior Checklist (CBCL1,5-5). Voor het meten van probleemgedrag bij het kind is de Child Behavior Checklist 1,5-5 jaar (CBCL; Achenbach & Rescorla, 2000) gebruikt. Deze ouder vragenlijst beoogt de mate van internaliserende en externaliserende problemen van kinderen te meten. De vragenlijst bestaat uit 60 items, onderverdeeld in twee schalen; Internaliserend Probleemgedrag en Externaliserend Probleemgedrag. De ouder heeft drie antwoordmogelijkheden per item; 0 = *helemaal niet van toepassing*, 1 = *een beetje of soms van toepassing*, 2 = *duidelijk of vaak van toepassing*. Binnen dit onderzoek wordt enkel de schaal Externaliserend Probleemgedrag gebruikt, deze bevat 24 items. Externaliserend Probleemgedrag kan worden omschreven als ongeremd en verstorend gedrag, veelal gericht op anderen. Een voorbeelditem van deze schaal is; “Wil in alles direct zijn zin hebben”. Er is een gemiddelde score uitgerekend voor de schaal Externaliserend Probleemgedrag.

Uit eerder onderzoek naar de CBCL 1.5-5 blijkt dat de criteriumvaliditeit en convergente validiteit goed zijn (De la Osa, Granero, Trepal, Domenech, & Ezpeleta, 2016; Scheeringa & Haslett, 2010). De subschaal Externaliserend Probleemgedrag blijkt voor moeders ($\alpha = .87$) en vaders ($\alpha = .88$) een goede betrouwbaarheid te hebben, wanneer de criteria van COTAN (Evers et al., 2010) worden aangehouden. De gemiddelde schaalcores van moeders, $M = .40$, en vaders, $M = .41$, van de CBCL 1.5-5 verschillen niet significant van elkaar ($t(352) = -.97, p = .34$). Daarom is ervoor gekozen om de gemiddelde scores van moeder en vader samen te voegen tot één gemiddelde score voor de subschaal Externaliserend Probleemgedrag.

Analyseplan

Om de samenhang tussen opvoedgedrag van ouders en het externaliserend probleemgedrag van het kind te onderzoeken, is er een multiële regressie analyse uitgevoerd. Hierbij is sekse van het kind meegenomen als moderator. De analyses zijn apart uitgevoerd voor moeders en vaders bij de variabele Warmte, Positieve Disciplineren en Negatieve Disciplineren.

Voorafgaand aan de multiële regressieanalyse, met Externaliserend Probleemgedrag als afhankelijke variabele, zijn de onafhankelijke variabelen van het opvoedgedrag gecentreerd. Zo is multicollineariteit bij deze variabelen voorkomen. Er zijn meerdere interactietermen gemaakt (Warmte*Sekse, Positieve Disciplineren*Sekse, Negatieve Disciplineren*Sekse) om de moderatie door sekse van het kind te toetsen. In de eerste stap

zijn de opvoedcomponenten van ouders en sekse van het kind meegenomen als voorspellers. In de tweede stap van de analyse is de interactieterm toegevoegd om te toetsen of het verband tussen opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag sterker was voor jongens dan voor meisjes.

Resultaten

Allereerst is de kwaliteit van de data bekeken. Hierbij zijn de assumpties voor een multiële regressieanalyse gecontroleerd. Er waren in totaal 50 gezinnen met missende waarden op items van de gebruikte schalen voor opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag. Met behulp van de Mahalanobis distance en de Cook's distance analyses is er gekeken of er uitschieters in de data zaten en of deze van significante invloed waren op de regressieanalyse. De schaal Warmte bij vaders bevatte één uitschieter, de subschaal voor Positieve Disciplineren bij vaders had twee uitschieters en de subschaal voor Negatieve Disciplineren bij vaders bevatte ook één uitschieter. Deze 54 gezinnen met missende waarden of uitschieters zijn verwijderd uit de dataset, wat heeft geresulteerd in een uiteindelijke steekproef van 353 vaders en moeders met hun kinderen. Tot slot voldoen de variabelen Warmte, Positieve Disciplineren en Negatieve Disciplineren aan de assumpties van normaliteit, lineariteit, multicollineariteit en homoscedasticiteit. De variabele Externaliserend Probleemgedrag is normaal, maar lichtelijk links scheef, verdeeld.

In Tabel 1 zijn de correlaties, gemiddelden, standaarddeviaties en het bereik van de variabelen weergegeven. Zowel moeders als vaders scoren relatief hoog op de variabelen Warmte en Positieve Disciplineren en relatief laag op de variabele Negatieve Disciplineren. Zowel moeders als vaders geven aan veel positief opvoedgedrag te gebruiken en daarentegen weinig negatief opvoedgedrag. Ouders scoren relatief laag op de variabele Externaliserend Probleemgedrag. Dit betekent dat ouders weinig externaliserend probleemgedrag rapporteren over hun kinderen.

Uit de correlatieanalyse blijkt dat de gemiddelde schaalscores van moeders en vaders bij alle drie de opvoedcomponenten positief met elkaar correleren. Dit betekent dat wanneer moeder bijvoorbeeld veel warmte aanbiedt in haar opvoeding, dat de vader dit ook doet. Hetzelfde geldt voor de twee vormen van disciplineren. Verder correleert de variabele Warmte significant negatief met Externaliserend Probleemgedrag. Hieruit blijkt dat een hoge mate van Warmte samenhangt met een lage mate van Externaliserend Probleemgedrag. De variabele Negatieve Disciplineren correleert significant positief met Externaliserend

Probleemgedrag. Een hogere mate van Negatieve Disciplineren hangt samen met een hogere mate van Externaliserend Probleemgedrag.

Uit een gepaarde t toets blijkt dat moeders en vaders significant van elkaar verschillen op de variabele Warmte ($t(352) = 10.38, p < .001$), Positieve Disciplineren ($t(352) = 2.67, p = .01$) en Negatieve Disciplineren ($t(352) = -4.72, p < .001$). Moeders rapporteren meer Warmte en Positieve Disciplineren in hun opvoeding dan vaders. Vaders blijken meer gebruik te maken van Negatieve Disciplineren in hun opvoeding.

Vervolgens is er door middel van onafhankelijke t toetsen onderzocht of het opvoedgedrag van ouders verschillend is voor zoons en dochters. Bij het opvoedcomponent Warmte bleken de gemiddelde schaalscores over de opvoeding van meisjes hoger dan bij jongens. Dit verschil was significant voor zowel moeders ($t(351) = -2.18, p = .03$) als vaders ($t(351) = -2.52, p = .01$). In tegenstelling tot het opvoedcomponent Warmte, wordt er bij het opvoedcomponent Disciplineren geen significant verschil gevonden in de gemiddelde schaalscores van zoons en dochters. Dit betekent dat moeders ($t(351) = 0.24, p = .81$) en vaders ($t(351) = -1.04, p = .30$) dezelfde mate van positieve disciplineren gebruiken bij zoons als bij dochters. Ook de mate van negatieve disciplineren van moeders ($t(351) = 1.37, p = .17$) en vaders ($t(351) = 1.71, p = .09$) is niet verschillend voor jongens en meisjes. Tot slot blijkt uit een onafhankelijke t toets dat de scores van meisjes en jongens op de schaal van Externaliserend Probleemgedrag significant van elkaar verschillen ($t(338) = 2.18, p = .03$). Ouders rapporteren meer Externaliserend Probleemgedrag bij jongens dan bij meisjes.

Tabel 1

Correlaties en Beschrijvende Statistieken voor Warmte, Positieve- en Negatieve Disciplineren en Externaliserend Probleemgedrag

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Jongen (n = 170) <i>M(SD)</i>	Meisje (n = 183) <i>M(SD)</i>	Totaal (n = 353) <i>M(SD)</i>	Bereik
1. Warmte M	-						4.95(0.46)	5.05(0.45)	5.00(0.45)	3.40-6.00
2. Warmte V	.30**	-					4.61(0.50)	4.75(0.55)	4.68(0.53)	3.13-5.87
3. Pos Disc M	.40**	.13*	-				4.76(0.59)	4.74(0.62)	4.75(0.60)	2.80-6.00
2. Pos Disc V	.17**	.46**	.25**	-			4.51(0.61)	4.58(0.68)	4.54(0.65)	2.60-6.00
3. Neg Disc M	-.22**	-.06	-.13*	-.05	-		2.31(0.51)	2.23(0.51)	2.27(0.51)	1.00-3.80
4. Neg Disc V	-.12**	-.16**	-.13*	-.01	.40**	-	2.47(0.57)	2.37(0.56)	2.42(0.57)	1.00-4.20
5. Ext Probl	-.22**	-.19**	-.07	-.08	.25**	.17*	0.43(0.24)	0.38(0.21)	0.41(0.23)	0.00-1.15

Noot. Pos Disc = Positieve Disciplineren, Neg Disc = Negatieve Disciplineren, Ext Probl = Externaliserend Probleemgedrag, M = Moeders, V = Vaders. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Verband tussen opvoedgedrag en Externaliserend Probleemgedrag

Om na te gaan of er een verband is tussen opvoedgedrag en Externaliserend Probleemgedrag van het jonge kind is er een multiële regressieanalyse uitgevoerd. Hierbij zijn er aparte analyses uitgevoerd voor de opvoedcomponenten Warmte en Disciplineren. Ook zijn de analyses apart uitgevoerd voor moeders en vaders. In Tabel 2 en 3 zijn de regressiecoëfficiënten, de standaarderror en de significantiewaarde voor elke voorspeller binnen de multiële regressieanalyse beschreven.

Opvoedcomponent Warmte. Uit de resultaten blijkt dat Warmte van moeder en Sekse van het kind samen een significant deel van de variantie (5,6%) in Externaliserend Probleemgedrag verklaren, $R^2 = .05$, $F(2, 350) = 10.42$, $p < .001$. In Tabel 2 is te zien dat de Warmte van moeder een significante voorspeller is voor het Externaliserend Probleemgedrag van het kind. Een hogere mate van Warmte hangt samen met een lagere mate van Externaliserend Probleemgedrag. Daarentegen blijkt Sekse van het kind geen significante voorspeller te zijn voor Externaliserend Probleemgedrag. In stap 2 van de multiële regressieanalyse is de interactieterm toegevoegd. In Tabel 2 is te zien dat de toevoeging van de interactieterm niet voor een significante verbetering van het model heeft gezorgd, $\Delta R^2 = .01$, $F(1, 349) = 7.76$, $p = .13$. Hieruit blijkt dat het effect van Warmte van moeder op Externaliserend Probleemgedrag van het kind hetzelfde is voor jongens en meisjes.

Uit de resultaten van vaders blijkt dat Warmte en Sekse van het kind samen, net als bij moeders, een significant deel (3,8%) van de variantie in Externaliserend Probleemgedrag verklaren, $R^2 = .04$, $F(2, 350) = 8.02$, $p < .001$. Een hoge mate van Warmte in het opvoedgedrag van vaders blijkt een significante voorspeller te zijn voor een lage mate van Externaliserend Probleemgedrag. De Sekse van het kind blijkt echter geen significante voorspeller. Uit de tweede stap van de multiële regressieanalyse, is te zien dat de toevoeging van de interactieterm niet voor een significante verbetering van het model heeft gezorgd, $\Delta R^2 = .00$, $F(1, 349) = 5.34$, $p = .84$. Voor vaders is, gelijk zoals bij de moeders gevonden, het effect van Warmte op de mate van Externaliserend Probleemgedrag hetzelfde voor jongens en meisjes.

Tabel 2

Multipele Regressieanalyse met Warmte als Voorspeller van Externaliserend Probleemgedrag, met Sekse van het kind als Moderator

Voorspellers	Moeders				Vaders				ΔR^2
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	R^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	R^2	
Stap 1.				.05**				.04**	
Warmte	-0.11	.03	-.21**		-0.08	.02	-.18**		
Sekse kind	-0.04	.02	-.09		-0.04	.02	-.09		
Stap 2.				.01					.00
Warmte	-0.15	.04	-.29**		-0.01	.04	-.19**		
Sekse kind	-0.04	.02	-.09		-0.04	.02	-.09		
Warmte * Sekse kind	0.08	.05	.05		0.01	.05	.02		

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$

Opvoedcomponent Disciplineren. Uit de resultaten van moeders, te zien in Tabel 3, blijkt dat de variabelen Positieve en Negatieve Disciplineren en Sekse samen een significant deel (7.3%) van de variantie in de variabele Externaliserend Probleemgedrag verklaren, $R^2 = .07$, $F(3, 349) = 9.15$, $p < .001$. De mate van Negatieve Disciplineren van moeder blijkt de enige significante voorspeller te zijn voor Externaliserend Probleemgedrag bij jonge kinderen. Hoe hoger de mate van negatieve disciplineren van ouders, hoe meer externaliserend probleemgedrag bij het kind. Positieve Disciplineren en Sekse van het kind blijken niet significant gerelateerd te zijn aan Externaliserend Probleemgedrag van jonge kinderen. In stap 2 zijn de twee interactietermen toegevoegd. In Tabel 3 is te zien dat de toevoeging van de interactietermen niet een significante verbetering van het model heeft gezorgd, $\Delta R^2 = .01$, $F(2, 347) = 1.44$, $p = .24$. Hieruit blijkt dat het effect van Disciplineren van moeder op Externaliserend Probleemgedrag van het kind hetzelfde is voor jongens en meisjes.

Uit de resultaten van vaders blijkt dat de variabelen Positieve en Negatieve Disciplineren en Sekse, net als bij moeders, ook een significant deel, 4.3%, van de variantie in Externaliserend Probleemgedrag verklaren, $R^2 = .04$, $F(3, 349) = 5.24$, $p < .01$. Zoals eerder benoemd bij de analyse van moeders, is ook bij de vaders alleen de variabele Negatieve Disciplineren een significante voorspeller voor Externaliserend Probleemgedrag bij jonge kinderen. De interactietermen in stap 2 zorgen, net zoals bij de analyses bij de moeders, niet voor een significante verbetering van het model, $\Delta R^2 = .00$, $F(2, 347) = 0.66$, p

= .52. Ook bij vaders blijkt het effect van Disciplineren op Externaliserend Probleemgedrag hetzelfde voor jongens en meisjes.

Tabel 3

Resultaten van Multipele Regressieanalyse met Positieve en Negatieve Disciplineren als Voorspellers van Externaliserend Probleemgedrag, met Sekse van het kind als Moderator

Voorspellers	Moeders				Vaders				ΔR^2
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	R^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	R^2	
Stap 1.				.07*				.04*	
Pos Disc	-0.02	.02	-.04		-0.03	.02	-.07		
Neg Disc	0.11	.02	.24**		0.07	.02	.16**		
Sekse kind	-0.04	.02	-.09		-0.04	.02	-.09		
Stap 2.				.01					.00
Pos Disc	0.00	.03	.01		-0.01	.03	-.03		
Neg Disc	0.15	.03	.33**		0.09	.03	.21**		
Sekse kind	-0.04	.02	-.09		-0.04	.02	-.09		
Pos Disc* Sekse kind	-0.03	.04	-.06		-0.02	.04	-.05		
Neg Disc * Sekse	-0.08	.05	-.12		-0.04	.04	-.08		

Noot. Pos Disc = Positieve Disciplineren, Neg Disc = Negatieve Disciplineren. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Discussie

In de huidige studie is de relatie tussen het opvoedgedrag van moeders en vaders en het externaliserend probleemgedrag van het jonge kind onderzocht. Tevens is er nagegaan of de relatie tussen opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag anders is voor jongens dan voor meisjes. Uit de resultaten blijkt dat de opvoedcomponenten, warmte en negatieve disciplineren, belangrijke voorspellers zijn voor het externaliserend probleemgedrag van het jonge kind. Er werd geen relatie gevonden tussen positieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag. Ook bleek de sekse van het kind geen modererende rol te spelen in het verband tussen de opvoedcomponenten en externaliserend probleemgedrag.

In overeenstemming met eerdere studies, tonen de resultaten aan dat het bieden van veel warmte in de opvoeding gerelateerd is aan minder externaliserend probleemgedrag bij het jonge kind. Een mogelijk verklaring hiervoor betreft de hechtingstheorie van Bowlby (1982). Volgens deze theorie draagt een hoge mate van ouderlijke warmte in de opvoeding

van het jonge kind bij aan een veilige hechtingsrelatie en vormt deze relatie de basis voor andere relaties. Een veilige hechtingsrelatie bevordert de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind en kan leiden tot positieve relaties met leeftijdsgenoten, een adequate emotieregulatie en betrokken gedrag (Davidov & Grusec, 2006; Grusec & Hastings, 2007; Tamis-LeMonda et al., 2004).

De huidige studie wijst uit dat wanneer ouders veel negatief disciplineren, het kind meer externaliserend probleemgedrag vertoont. Dit komt overeen met de vooraf opgestelde verwachting en met de resultaten van eerdere studies (Alink et al., 2009; Choe et al., 2013; Prinzie et al., 2004). De sociale leertheorie (Bandura & Walters, 1977) kan mogelijk een verklaring bieden voor dit verband. In deze theorie wordt gesteld dat kinderen het gedrag van ouders observeren en overnemen. Wanneer een ouder veel negatief disciplineert leert het kind mogelijk om agressieve strategieën toe te passen bij het oplossen van conflicten.

Tegen de verwachting in werd er geen verband gevonden tussen positieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag. Dit resultaat komt niet overeen met de huidige literatuur, waarin wordt gesuggereerd dat een hogere mate van positieve disciplineren samenhangt met minder externaliserend probleemgedrag (Boeldt et al., 2012; Chronis et al., 2007). Een mogelijke verklaring is dat het opvoedconstruct disciplineren is gemeten met een vragenlijst, de CECPAQ, waarbij slechts 5 items het component positieve disciplineren beogen te meten. Mogelijk wordt het begrip positieve disciplineren in andere onderzoeken uitgebreider gemeten, waardoor het verband wel gevonden wordt.

Verder is het opvoedgedrag apart bekeken voor vaders en moeders. De verbanden tussen de opvoedcomponenten, warmte en negatieve disciplineren, en externaliserend probleemgedrag werden voor zowel vaders als moeders gevonden. Wel blijkt dat moeders meer warmte en positieve disciplineren tonen in de opvoeding van het jonge kind en vaders meer negatief disciplineren. Ondanks dit verschil blijken beide ouders van invloed op het externaliserend probleemgedrag van het jonge kind.

Tot slot blijkt uit de resultaten dat jongens meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan meisjes, wat is in overeenstemming met enkele eerdere studies (Alink et al., 2006). Echter zijn er ook studies die dit tegenspreken (Boeldt et al., 2012). Verder blijken beide ouders meer warmte te tonen bij de opvoeding van dochters, dan bij zoons. Daarentegen blijkt de relatie tussen het opvoedgedrag van ouders en het externaliserend probleemgedrag, niet verschillend voor jongens en meisjes. Dit resultaat is tegen de verwachting in, gezien in verschillende onderzoeken gesteld wordt dat jongens mogelijk gevoeliger zijn voor

opvoedgedrag dan meisjes (Gryczkowski et al., 2010; Karreman et al., 2009; Kerr et al., 2004). Deze onderzoeken hadden een andere onderzoeksopzet, waarbij gebruik werd gemaakt van observaties of andere vragenlijsten dan de huidige studie. Mogelijk werden de concepten van opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag hierdoor op een andere manier gemeten, wat ertoe leidde dat er wel een verschil tussen jongens en meisjes werd gevonden.

Beperkingen en aanbevelingen

Bij het huidige onderzoek zijn enkele kanttekeningen te plaatsen. Allereerst is de generaliseerbaarheid van dit onderzoek bekeken. Bij de werving van respondenten is er gebruik gemaakt van een selectieve sneeuwbalmethode om de respondenten te werven. Uit de data-inspectie bleek dat de steekproef vooral uit hoger opgeleide ouders van Nederlandse afkomst te bestaan. Dit blijkt geen goede weerspiegeling van de huidige Nederlandse samenleving (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016). De representativiteit van de steekproef wordt hierbij benadeeld. Dit zorgt ervoor dat de uitkomsten van dit onderzoek mogelijk niet te generaliseren zijn naar andere groepen.

Verder is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van zelfrapportage vragenlijsten voor ouders. Mogelijk geven ouders niet snel toe dat zij hun kind negatief disciplineren, door hen bijvoorbeeld te slaan of uit te schelden. Hetzelfde probleem geldt bij de zelfrapportagelijsten voor het probleemgedrag van hun kinderen. Ouders kunnen geneigd zijn hun kind in een beter daglicht te plaatsen dan de werkelijke situatie is. Sociaal wenselijke antwoorden van ouders kunnen een vertekend beeld van ouders en kinderen geven (Robson, 2016). Een betrouwbaardere manier om opvoedgedrag te meten, is observeren. Het voordeel van observeren is dat het zich richt op directe waarnemingen. Dit is mogelijk minder vatbaar voor verschillende interpretaties dan zelfrapportages (Gardner, 2000).

Daarnaast hebben de subschalen Positieve en Negatieve Disciplineren elk slechts 5 items. Hierdoor is het opvoedcomponent Disciplineren mogelijk niet volledig uitgevraagd. Wel hebben meerdere onderzoeken de gebruikte vragenlijsten als goed beoordeeld (De la Osa et al., 2016; Scheeringa & Haslett, 2010; Verhoeven et al., 2017).

Tot slot is er bij dit onderzoek gebruik gemaakt van cross-sectionele data, hierdoor kunnen er geen uitspraken gedaan worden over de causaliteit van het verband tussen opvoedgedrag van ouders en probleemgedrag bij kinderen. Onderzoek wijst uit dat het probleemgedrag van het kind erg bepalend is voor de manier waarop ouders met hun kind omgaan (Grusec & Hasting, 2007). Vervolgonderzoek met een longitudinale opzet is hierdoor erg aan te raden.

Tot slot is er in dit onderzoek, tegen verwachting in, geen verband gevonden tussen positieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag. Mogelijk kan vervolgonderzoek uitwijzen of positieve disciplineren van invloed is op andere ontwikkelingsgebieden van het kind.

Conclusie

De resultaten van de huidige studie dragen bij aan de kennis over de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag op jonge leeftijd. Hieruit blijkt dat een gebrek aan warmte en een hoge mate van negatieve disciplineren in de opvoeding samenhangen met externaliserend probleemgedrag van jonge kinderen. Op basis van deze bevindingen wordt er aanbevolen om het opvoedgedrag van ouders te betrekken bij preventie interventies die gebruikt worden om externaliserend probleemgedrag van jonge kinderen tegen te gaan.

Referenties

- Achenbach, T.M., & Rescorla, L.A. (2000). *Manual for the ASEBA Preschool forms & profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Center for Children, Youth & Families.
- Ainsworth, M. D. S., Bell, S. M., & Stayton, D. F. (1974). Infant-mother attachment and social development: Socialization as a product of reciprocal responsiveness to signals. In M. P. M. Richards (Eds.), *The integration of a child into a social world* (pp. 99-135). New York, US: Cambridge University Press.
- Alink, L. R., Mesman, J., Van Zeijl, J., Stolk, M. N., Juffer, F., Koot, H. M., ... & Van IJzendoorn, M. H. (2006). The early childhood aggression curve: Development of physical aggression in 10-to 50-month-old children. *Child development, 77*, 954-966. doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00912.x
- Alink, L. R., Mesman, J., Van Zeijl, J., Stolk, M. N., Juffer, F., Bakermans-Kranenburg, M. J., ... Koot, H. M. (2009). Maternal sensitivity moderates the relation between negative discipline and aggression in early childhood. *Social Development, 18*, 99-120. doi:10.1111/j.1467-9507.2008.00478.x
- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development, 76*(6), 1144-1159. doi:0009-3920/2005/7606-0002
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-hall.
- Barnett, M. A., Deng, M., Mills-Koonce, W. R., Willoughby, M., & Cox, M. (2008). Interdependence of parenting of mothers and fathers of infants. *Journal of Family Psychology, 22*, 561-573. doi:10.1037/0893-3200.22.3.56
- Boeldt, D. L., Rhee, S. H., DiLalla, L. F., Mullineaux, P. Y., Schulz-Heik, R. J., Corley, R. P., ... Hewitt, J. K. (2012). The association between positive parenting and externalizing behaviour. *Infant and Child Development, 21*, 85-106. doi:10.1002/icd.764
- Bögels, S.M., & Tarrier, N. (2004). Unexplored issues and future directions in social phobia research. *Clinical Psychology Review, 24*, 731-736. doi:10.1016/j.cpr.2004.07.003
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., Heslington, M., Gini, M., Suwalsky, J. T. D., Venuti, P., ... Zingman de Galperín, C. (2008). Mother-Child Emotional Availability in Ecological Perspective: Three Countries, Two Regions, Two Genders. *Developmental Psychology, 44*, 666-680. doi:10.1037/0012-1649.44.3.666
- Bowlby, J. M. D. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American journal of*

- Orthopsychiatry*, 52, 664-678. doi:10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x
- Block, R. W. (2007). Parental Discipline of Young Children. *Southern Medical Journal*, 100, 461-462. doi:10.1097/SMJ.0b013e3180383c55
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2008). Infant temperament, parenting, and externalizing behavior in first grade: A test of the differential hypothesis. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49, 124-131. doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01829.x
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to Pre-K. *Applied Developmental Science*, 11, 208-213. doi:10.1080/10888690701762100
- Choe, D. E., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2013). The interplay of externalizing problems and physical and inductive discipline during childhood. *Developmental psychology*, 49, 2029-2039. doi:10.1037/a0032054
- Chronis, A. M., Lahey, B. B., Pelham, W. E., Williams, S. H., Baumann, B. L., Kipp, H., ... Rathouz, P. J. (2007). Maternal depression and early positive parenting predict future conduct problems in young children with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Developmental Psychology*, 43, 70-82. doi:10.1037/0012-1649.43.1.70
- Davidov, M., & Grusec, J. E. (2006). Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child development*, 77, 44-58. doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00855.x
- De la Osa, N., Granero, R., Trepát, E., Domenech, J. M., & Ezpeleta, L. (2016). The discriminative capacity of CBCL/1½-5-DSM5 scales to identify disruptive and internalizing disorders in preschool children. *European child & adolescent psychiatry*, 25, 17-23. doi:10.1007/s00787-015-0694-4
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Mesman, J. (2016). Gender-differentiated parenting revisited: Meta-analysis reveals very few differences in parental control of boys and girls. *PLoS One*, 11, 1-33. doi:10.1371/journal.pone.0159193
- Evers, A. V. A. M., Lucassen, W., Meijer, R., & Sijtsma, K. (2010). *COTAN beoordelingssysteem voor de kwaliteit van tests, geheel herziene versie*. Geraadpleegd van <http://www.cotandocumentatie.nl/>
- Fanti, K. A., & Henrich, C. C. (2010). Trajectories of pure and co-occurring internalizing and

- externalizing problems from age 2 to age 12: findings from the National Institute of Child Health and Human Development Study of Early Child Care. *Developmental psychology*, 46, 1159-1175. doi:10.1037/a0020659
- Gardner, F. (2000). Methodological issues in the direct observation of parent-child interaction: Do observational findings reflect the natural behavior of participants?. *Clinical child and family psychology review*, 3, 185-198. doi:10.1023/A:1009503409699
- George, M. R., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2010). Positive aspects of fathering and mothering, and children's attachment in kindergarten. *Early Child Development and Care*, 180, 107-119. doi:10.1080/03004430903414752
- Grusec, J. E., & Hastings, P. D. (2007). *Handbook of socialization: Theory and research*. New York, NY: Guilford Press.
- Gryczkowski, M. R., Jordan, S. S., & Mercer, S. H. (2010). Differential relations between mothers' and fathers' parenting practices and child externalizing behavior. *Journal of child and Family studies*, 19, 539-546. doi:10.1007/s10826-009-9326-2
- Hallers-Haalboom, E. T., Mesman, J., Groeneveld, M. G., Endendijk, J. J., van Berkel, S. R., van der Pol, L. D., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2014). Mothers, fathers, sons and daughters: Parental sensitivity in families with two children. *Journal of Family Psychology*, 28, 138-147. doi:10.1037/a0036004
- Karreman, A., van Tuijl, C., van Aken, M. A., & Deković, M. (2009). Predicting young children's externalizing problems: Interactions among effortful control, parenting, and child gender. *Merrill-Palmer Quarterly*, 55, 111-134. doi:10.1353/mpq.0.0020
- Kennedy, D. E., & Kramer, L. (2008). Improving emotion regulation and sibling relationship quality: The more fun with sisters and brothers program. *Family Relations*, 57, 567-578. doi:10.1111/j.1741-3729.2008.00523.x
- Kerr, D. C., Lopez, N. L., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of abnormal child psychology*, 32, 369-383. doi:10.1023/B:JACP.0000030291.72775.96
- Lorber, M. F., Del Vecchio, T., & Slep, A. M. S. (2015). The emergence and evolution of infant externalizing behavior. *Development and Psychopathology* 27, 663-680. doi:10.1017/S0954579414000923
- Lovas, G. S. (2005). Gender and patterns of emotional availability in mother-toddler and

- father–toddler dyads. *Infant Mental Health Journal*, 25, 327-353.
doi:10.1002/imhj.20056
- Lytton, H., & Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 109, 267. doi:10.1037//0033-2909.109.2.267
- McCarty, C. A., Zimmerman, F. J., Digiuseppe, D. L., & Christakis, D. A. (2005). Parental emotional support and subsequent internalizing and externalizing problems among children. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 26, 267-275.
doi:10.1097/00004703-200508000-00002
- McKee, L., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A. L., Forehand, R., Massari, C., ... Zens, M. S. (2007). Harsh discipline and child problem behaviors: The roles of positive parenting and gender. *Journal of Family Violence*, 22, 187-196.
doi:10.1007/s10896-007-9070-6
- Prinzle, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquière, P., & Colpin, H. (2004). Parent and child personality characteristics as predictors of negative discipline and externalizing problem behaviour in children. *European Journal of Personality*, 18, 73-102. doi:10.1002/per.501
- Rodriguez, C. M., & Eden, A. M. (2008). Disciplinary style and child abuse potential: Association with indicators of positive functioning in children with behavior problems. *Child Psychiatry and Human Development*, 39, 123-136.
doi:0.1007/s10578-007-0077-2
- Robson, C. (2007). *Real world research*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Scheeringa, M. S., & Haslett, N. (2010). The reliability and criterion validity of the Diagnostic Infant and Preschool Assessment: a new diagnostic instrument for young children. *Child Psychiatry & Human Development*, 41, 299-312. doi:10.1007/s10578-009-0169-2
- Silver, R. B., Measelle, J. R., Armstrong, J. M., & Essex, M. J. (2010). The impact of parent, child care providers, teachers, and peers on early externalizing trajectories. *Journal of School Psychology*, 48, 555–583. doi:10.1016/j.jsp.2010.08.003
- Skinner, E., Johnson, S., & Snyder, T. (2005). Six dimensions of parenting: A motivational model. *Parenting: Science and practice*, 5, 175-235.
doi:10.1207/s15327922par0502_3
- Smeekens, S., Riksen-Walraven, J. M., & van Bakel, H. J. (2007). Multiple determinants

- of externalizing behavior in 5-year-olds: A longitudinal model. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *35*, 347-361. doi:10.1007/s10802-006-9095-y
- Smith, A. B. (2004). How do infants and toddlers learn the rules? Family discipline and young children. *International Journal of Early Childhood*, *36*, 27-41.
doi:10.1007/BF03168198
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2- and 3-year olds: Contributions to language and cognitive development. *Child Development*, *75*, 1806–1820. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00818.x
- Verhoeven, M., Deković, M., Bodden, D., & van Baar, A. L. (2017). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1–4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology*, *14*, 233-247. doi:10.1080/17405629.2016.1182017
- Verhoeven, M., Junger, M., van Aken, C., Deković, M., & van Aken, M. A. G. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *31*, 93-10.
doi:10.1016/j.appdev.2009.09.002
- Williams, J., Klinepeter, K., Palmes, G., Pulley, A., & Foy, J. M. (2004). Diagnosis and treatment of behavioral health disorders in pediatric practice. *Pediatrics*, *114*, 601-606. doi:10.1542/peds.2004-0090
- Young, M. E. (2017). State of Early Child Development Research, Practice, and Policy for Most Vulnerable Children: A Global Perspective. *New directions for child and adolescent development*, *158*, 11-23. doi:10.1002/cad.20221
- Zahn-Waxler, C., Shirtcliff, E. A., & Marceau, K. (2008). Disorders of childhood and adolescence: Gender and psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology*, *4*, 275-303. doi:10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091358